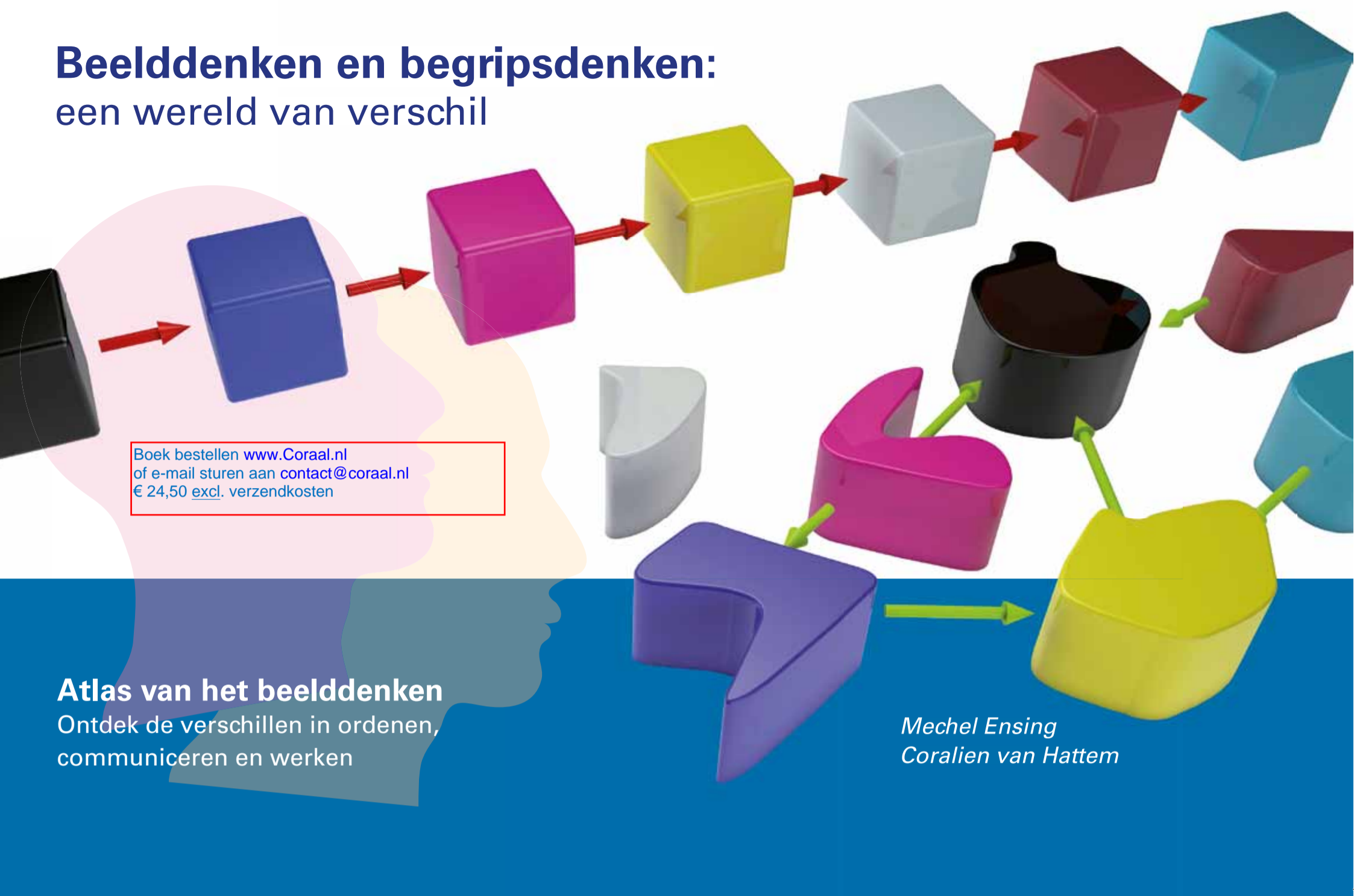

Beelddenken en begripsdenken: een wereld van verschil

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

Atlas van het beelddenken

Ontdek de verschillen in ordenen,
communiceren en werken

*Mechel Ensing
Coralien van Hattem*

Beelddenken en begripsdenken: een wereld van verschil

Atlas van het Beelddenken
ontdek de verschillen in ordenen, communiceren en werken

Mechel Ensing
Coralien van Hattem

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

© Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgenomen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs. Eerste druk, januari 2014

© 2014 M.E. Ensing-Wijn en C.S. van Hattem

Auteurs: Mechel Ensing en Coralien van Hattem,

Lay-out en illustraties: Coralien van Hattem, Foto's: Mechel Ensing en Coralien van Hattem

Omslag: Clownfish CC, Omslagfoto Mechel Ensing: Esther van der Lecq

ISBN 9789048431489, Uitgever Free Musketeers B.V., Zoetermeer, www.freemusketeers.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Leeswijzer	7

1 Beelddenken nader bekeken	10
1.1 Beeldend denken	12
1.2 Geheel overzien óf stap voor stap	14
1.3 (Mee)bewegen - stilleggen	16
1.4 Beleving van ruimte en tijd	18
1.5 Meerdere gezichtspunten	20
1.6 Wie is beelddenker?	22
1.7 Kenmerkend gedrag	24
1.8 Zelfvertrouwen	26
1.9 Extra Beelddenken	28

2 Mijn orde, jouw chaos	32
2.1 Over chaoten	34
2.2 Het creatieve ordeningsproces	36
2.3 Opruimen van je werkplek of huis	38
2.4 Opruimen van papier of computer	40
2.5 Orde in je hoofd	42
2.6 Planning bij drukte	44
2.7 Ordelijk werkproces	46

3 Jouw taal, mijn beelden	50
3.1 Woorden of beelden	52
3.2 Feiten of verbanden	54
3.3 Verbale en non-verbale 'taal'	56
3.4 Beschouwend of betrokken	58
3.5 Strategisch of situationeel	60
3.6 Presenteren of vertellen	62
3.7 Zakelijk of verhalend schrijven	64
3.8 Vergaderen of informeel gesprek	66

4 Jouw kennis, mijn ervaringen	70
4.1 Leerstijl: af- en terugkijken	72
4.2 Leer-wijzer	74
4.3 Diploma's of portfolio	76
4.4 Vertrouwen op je zintuigen, focussen	78
4.5 Ontwikkeling: specialist of generalist	80
4.6 Twaalf ambachten...dertiende raak	82

5 Passend werk	86
5.1 Type werk	88
5.2 Organisatie die past bij jou	90
5.3 Je baas, het team en je collega's	92
5.4 Je werkplek	94
5.5 Sollicitatiegesprek	96
5.6 Eigen zaak en marketing van jezelf	98

Literatuurlijst	101
Dank	103

Voorwoord

De Atlas van het beelddenken beschrijft de wereld van beelddenkers; hun denkwijzen, hun manier van communiceren en de (werk)omgevingen waarin zij zich prettig voelen. Wij, beelddenkers, ervaren voortdurend waar beelddenkers tegenaanlopen. Beelddenken heeft in onze levens geregeld geleid tot misverstanden, zowel in werksituaties als in privésituaties.

De afgelopen tien jaar hebben we ons verdiept in beelddenken. Onze coachingspraktijken zijn gespecialiseerd in het coachen van volwassen beelddenkers. Telkens weer zien we dat cliënten, die vaak al van alles hebben geprobeerd, rust en zelfvertrouwen krijgen als ze inzicht hebben gekregen in het hoe en waarom van hun handelen. Ze gaan beter functioneren, zowel in het algemeen als in hun werk.

De opgedane ervaring en kennis over beelddenken willen we graag delen. Deze Atlas is een begin van het in kaart brengen van de wereld van een beelddenker.

Hoe?

Beelddenken is een vorm van zintuiglijk denken waar iedereen mee wordt geboren. Het is een vorm van denken waarbij 'zien' en fantasie een belangrijke rol speelt. 'Zien' omdat dit kijken niet alleen met de ogen gebeurt, maar ook door voelen, ruiken en horen, door de zintuigen. Later in het leven wordt begripsdenken aangeleerd. Begripsdenken is een vorm van denken waarbij woorden, begrippen, feiten de basis vormen.

Sommige mensen houden hun hele leven een voorkeur voor beelddenken, andere gaan meer begripsdenken. Maar ook zij herkennen aspecten van beelddenken omdat iedereen het wel een beetje blijft doen. Ons eigen beelddenken leidde tot een zoektocht. Hoe konden we een vorm vinden om onze ervaringen te verwoorden? Of was verbeelden misschien beter? De keus viel op de combinatie.

In deze Atlas worden beide begrippen vaak naast elkaar gezet en met elkaar vergeleken om zowel voor beelddenkers als voor begripsdenkers zaken herkenbaar te maken. Dat is een eerste stap om begrip voor elkaar te krijgen.

Een cliënt, een beelddenker, gaf een voorbeeld hoe hij begrip kweekte bij zijn leidinggevende, een begripsdenker. Hij zei: "Ik ben meer een systeemdenker dan een analyticus." Zijn leidinggevende had een beeld bij systeemdenken en begreep toen waarom de cliënt altijd relaties legde met andere zaken en er van alles bijhaalde als hij ergens mee bezig was.

Omdat over het algemeen begripsdenken als 'standaard' gezien wordt, is het voor beelddenkers lastig om in die omgevingen te functioneren. Daarom zijn tips voor beelddenkers opgenomen. Hiermee hopen we beelddenkers te inspireren hun eigen oplossingen te zoeken. De tips zijn niet uitputtend en werken ook niet voor iedereen. In onze coaching gaan we dieper en leveren we maatwerk.

Voor wie?

Met deze Atlas willen we een brede groep mensen informeren; beelddenkers zelf, collega's, leidinggevendenden, familie, coaches, trainers, docenten; iedereen die in aanraking komt met beelddenkers. Het uitgangspunt van deze Atlas is wederzijds begrip kweken tussen beelddenkers en begripsdenkers. Met een helicopterview is gekeken naar allerlei aspecten, opdat iedere geïnteresseerde vanuit zijn eigen gezichtspunt informatie kan vinden.

Wij hebben met veel plezier aan deze Atlas gewerkt en hopen dat de gebruikers van dit werk net zo veel plezier eraan beleven.

Mechel Ensing en Coralien van Hattem.

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

1 BEELDDENKEN NADER BEKEKEN

1.8 Zelfvertrouwen

1.9 Extra Beelddenken

1.7 Gedrag

1.6 Wie?

BEELDDENKEN

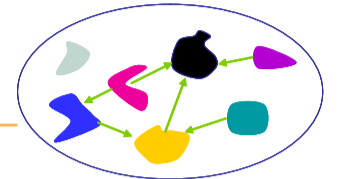
1.5 Gezichtspunten

1.1 Beeldend denken

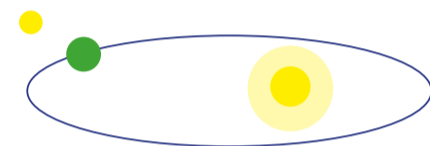
1.2 Geheel overzien

1.3 (Mee)bewegen

1.4 Ruimte & Tijd

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

1.0 Beelddenken nader bekeken

Wij ontmoeten mensen die de wereld op een andere manier beleven dan veel mensen in hun omgeving, thuis en op het werk. Zij worden vaak niet begrepen en verliezen zo hun zelfvertrouwen. Uit hun gedrag blijkt dikwijls dat zij anders met informatie omgaan. Informatie krijgt pas betekenis als zij weten in welke situatie, gebeurtenis (context) die geplaatst moet worden. Zij kijken eerder naar het geheel en krijgen dan een beeld van de situatie. Zo is het woord beelddenken ontstaan. Deze beelddenkers handelen vaak intuïtief waarbij zij sterk op (onbewuste) waarnemingen van hun zintuigen vertrouwen.

Niet nieuw

1954: Maria Krabbe (logopediste 1889-1965) beschreef in *Het woordblinde kind, een beelddenker*¹ een bijzondere vorm van woordblindheid, zij noemde dit beelddenken. Hierbij gaf zij direct aan dat:

1. niet iedereen die in beelden denkt, woordblind is;
2. niet iedereen die slecht schrijft, een beelddenker is.

1994: Ronald Davis onderscheidt in *The gift of Dyslexia*² twee manieren van denken:

1. de verbale begripsvorming, het lineair in de tijd denken;
2. de non-verbale begripsvorming, het denken in beelden of ideeën.

Hoewel hij er niet expliciet op ingaat, is uit zijn boek het verband tussen dyslexie en beelddenken af te leiden.

2002: In de USA zag Linda Silverman in haar werk hoogbegaafde kinderen die op een andere manier heel intelligent waren dan 'gewone' hoogbegaafde kinderen. Zij noemde ze visueel-ruimtelijk in haar boek *Upside-Down Brilliance*³.

2007: Willem Kuipers schrijft in zijn boek *Verleid jezelf tot excellentie*⁴ dat extra intelligente mensen in ruime mate in staat zijn tot beelddenken, maar dat zij zich dit lang niet altijd bewust zijn. Met als gevolg dat zij bij het uitleggen van zaken gedach-

tesprongen maken die voor anderen niet te volgen zijn.

Inhoud

Het thema Beelddenken nader bekeken is in negen kaarten uitgewerkt. De kaarten 1 tot en met 5 beschrijven de vaardigheid beelddenken. Kaarten 6, 7 en 8 gaan over mensen die een sterke voorkeur hebben voor beelddenken: beelddenkers. Kaart 9 gaat over extra beelddenken.

- 1.1 Beeldend denken. Het woordloos denken in beelden, waaraan de term 'beelddenken' is ontleend, staat tegenover het analytisch denken in woorden en begrippen.
- 1.2 Geheel overzien óf Stap voor stap. Het essentiële verschil tussen beeld- en begripsdenken. Het verwerken van informatie vanuit een totaalbeeld, het geheel overziend of de informatie stap voor stap verwerken.
- 1.3 (Mee)bewegen - Stilleggen. Het verschil tussen meebewegen en stilleggen van gedachten en de juiste balans hiertussen.
- 1.4 Beleving van ruimte en tijd. Het verschil tussen ruimtelijk georiënteerd zijn of tijdgeoriënteerd zijn. Ruimtelijk is kenmerkend voor beelddenken.
- 1.5 Verschillende gezichtspunten. De vaardigheid om gebeurtenissen van diverse kanten te bekijken. Soms kan dit leiden tot verwarring, desoriëntatie.
- 1.6 Wie is beelddenker? Wanneer spreken we over een 'beelddenker'? Gardner⁶ geeft een indeling in acht intelligenties. Deze geven de beelddenker vaak een beter inzicht in waar zijn capaciteiten liggen.
- 1.7 Kenmerkend gedrag. Aan welk kenmerkend gedrag zijn (volwassen) beelddenkers te herkennen?
- 1.8 Zelfvertrouwen. Typeringen van beelddenkers uit balans in relatie tot zelfvertrouwen.
- 1.9 Extra beelddenken. Sommige mensen blinken uit in beelddenken. Daarbij horen bijzondere kenmerken.

1.1 BEELDEND DENKEN

Denk eens aan het woord 'boom'

Wat komt het eerst in je op?

de letters

óf

het beeld van een
concrete boom óf

b o o m

een abstracte boom

Boek bestellen www.Coraal.nl
of e-mail sturen aan contact@coraal.nl
€ 24,50 excl. verzendkosten

Misverstand

Waar denk je aan bij het woord:

'Pad'

Linkerhersenmodus:

Rechtermodus

Lijn

Rond

Begripsdenken

Beelddenken

Kijkt vanuit een punt

Kijkt vanuit verschillende punten, 360° rond

Lineair

Holistisch

Analytisch

Synthetisch

Logisch

Intuïtief

Abstract

Concreet

Rationeel

Irrationeel

Tijdgebonden

Tijdloos

Verbaal

Non-verbaal

1.1 Beeldend denken

Beelddenken en begripsdenken zijn twee verschillende manieren waarop mensen met informatie omgaan. Twee verschillende manieren van denken.

Beelddenken

Beelddenken is denken in beelden, handelingen en belevenissen, woordloos. Het beeld is er eerder dan het woord. Er is direct een beeld bij het horen van het woord 'boom'. Beelddenken is ook een holistische manier van denken. Alles wordt tegelijk in ogenschouw genomen. De boom staat niet op zichzelf, de hele omgeving van de boom speelt mee. Bij de gedachte aan de palmboom gaat de herinnering aan een vakantie weer leven. Associaties krijgen de vrije loop. Alle gebeurtenissen in de vakantie (leuk of minder prettig) worden als het ware herbeleefd.

Zien en verbeelden

Beelddenken is een vorm van zintuiglijk denken waarbij de nadruk ligt op kijken en verbeelden (visueel). Het is de vaardigheid om alles wat in de concrete omgeving wordt waargenomen te koppelen aan het visuele voorstellingsvermogen. Dat kan verrassende wendingen geven bij het oplossen van problemen.

Beelddenken is erop gericht om eerst het geheel te overzien, te begrijpen en vervolgens op zoek te gaan naar materiaal (tekeningen, hout, papier, metaal en dergelijke, maar ook naar woorden en gebaren) om deze gedachten vorm te geven. Bij het denken in beelden ligt de nadruk vooral op de verbinding tussen ervaringen en op de herkenning van patronen hierin. Het is een associatieve manier van denken.

Concreet of abstract

De beelden in het beelddenken kunnen zeer concreet zijn maar ook abstract. Concrete beelden zijn realistische beelden van de werkelijkheid. Zoals de linker foto

van een boom in zijn omgeving. Het kunnen bijvoorbeeld herinneringen zijn, foto's van gebeurtenissen, een realistisch schilderij. Concrete beelddenkers maken vaak al doende iets met de hun beschikbare materialen. Het zijn meer doeners, in tegenstelling tot de meer abstracte beelddenkers die eerst denken in modellen, schema's, toekomstvisies, gedichten en dan pas overgaan tot handelen.

Begripsdenken

Begripsdenken is een analytische vorm van omgaan met informatie. Stap voor stap wordt de informatie bewust verwerkt, geanalyseerd en worden conclusies getrokken. Woorden en begrippen zijn belangrijk. Er is veel aandacht voor het hanteren van de juiste woorden en begrippen. Definities zijn bij deze vorm van informatieverwerking essentieel. Begripsdenken is gericht op het gesproken woord. Het luisteren is belangrijker dan het kijken. Bij het begripsdenken ligt de nadruk op details, de afzonderlijke feiten en de logische relaties tussen de feiten.

Typerend voor het verschil in denken zijn de volgende uitspraken. De beelddenker zegt: "Als je het niet voor je kunt zien, weet je het niet! Want wat je weet, kun je zien" (Maria Krabbe 1954 '1). De begripsdenker zegt: "Als je het niet kunt zeggen, weet je het niet! Want wat je weet, kun je onder woorden brengen."

Hersenen

Beelddenken wordt wel gezien als een kwaliteit van de rechterhersenhalft, het domein van visualiseren en van fantaseren, creativiteit. Begripsdenken gebeurt meer in de linkerhersenhalft, het domein van taal, logisch, rationeel denken. Strikt genomen is deze scheiding niet zo hard.

"Een beeld zegt meer dan duizend woorden."